

دانشگاه بلوچستان
تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد مهندسی شیمی - گرایش فرآیندهای جداسازی

عنوان:

مطالعه همزمان انتقال جرم و حرارت سینی غربالی با استفاده از دینامیک سیالات محاسباتی

استاد راهنما:

دکتر رهبر رحیمی

تحقیق و نگارش:

طلعت معینی

شهریور ۹۲

بسمه تعالی

این پایان نامه با عنوان " مطالعه همزمان جرم و حرارت سینی غربالی با استفاده از دینامیک سیالات محاسباتی "، قسمتی از برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد مهندسی شیمی توسط طلعت معینی با راهنمایی دکتر رهبرحیمی تهیه شده است. استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی با ذکر مرجع و اطلاع کتبی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می‌باشد.

طلعت معینی

این پایان نامه ۶ واحد درسی شناخته می‌شود و در تاریخ توسط هیئت داوران بررسی و درجه به آن تعلق گرفت.

تاریخ	امضاء	نام و نام خانوادگی
		دکتر
		استاد راهنما:
		استاد مشاور:
		داور ۱:
		داور ۲:
		نماینده تحصیلات تکمیلی:

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب طلعت معینی تعهد می‌کنم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است. کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می‌باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو: طلعت معینی

امضاء

تقدیم به:

روح پدر بزرگوارم :

کسی که از نگاهش صلابت ، از رفتارش محبت و از صبرش ایستادگی را آموختم تکیه گاهی که همواره در طول تحصیل مشوق و حامی و وجودش مایه دلگرمی و آرامش من بود.

و

مادر دلسوز و مهربانم :

که سجده‌ی ایثارش گل محبت را در وجودم پروراند و دامان گهربارش لحظه‌های مهربانی را به من آموخت یگانه فرشته مهربانی که تمام تجربه‌های زیبای زندگی‌م ، مدیون حضور اوست.

سپاسگزاری

سپاس و ستایش خدای جل و جلاله را که آثار قدرت او بر چهره روز روشن، تابان است و انوار حکمت او در دل شب تار، درفشان. آفریدگاری که خویشتن را به ما شناساند و درهای علم را بر ما گشود و عمری و فرصتی عطا فرمود تا بدان، بنده ضعیف خویش را در طریق علم و معرفت بیازماید.

بسی شایسته است از استاد راهنمای گرانقدرم جناب آقای **پروفیسور رهبر رحیمی** کمال تشکر را داشته باشم که همواره به عنوان الگوی یک انسان بزرگ در خاطر من خواهد ماند.

از استاد فرزانه و دلسوز جناب آقای **دکتر محبی کلهری** که راهنماییهای ارزشمندشان همواره راه‌گشای راهم بودکمل تشکر را دارم .

از اساتید بزرگوام جناب آقایان **دکتر حسین آتشی** و **فرشاد فرشچی تبریزی** که داوری این پایان نامه را بر عهده داشتند تشکر می‌کنم.

از خانواده عزیز و همراهان همیشگی‌ام که با فداکاری و شکیبایی بی‌دریغ خود مرا دلگرم نموده و در پیمودن این راه دشوار تنه‌ایم گذاشته‌اند سپاسگزاری می‌کنم و از خدای منان برایشان سلامتی و تندرستی را خواستارم. در پایان هم از همه دوستانم که در راه انجام پایان‌نامه مرا یاری کردند تشکر و قدردانی می‌کنم.

چکیده :

سینی‌های غربالی به طور گسترده در برج‌های تقطیر، جذب و دفع، استخراج و راکتورهای دوغابی استفاده می‌شوند. آگاهی از جزییات هیدرودینامیک این سینی‌ها در طراحی درست و رفع مشکل‌های عملیاتی این سینی‌ها و افزایش بازده آن‌ها نقش غیرقابل انکاری دارد. امروزه با توجه به هزینه بالای انجام تحقیقات آزمایشگاهی، روی آوردن به مدل‌سازی مخصوصاً استفاده از دینامیک سیالات محاسباتی رو به افزایش است.

در پژوهش حاضر یک مدل سه بعدی، دو فازی در چارچوب اولری-اولری برای شبیه‌سازی هیدرودینامیک، انتقال جرم و حرارت سینی غربالی با استفاده از دینامیک سیالات محاسباتی ارائه شده است.

برای شبیه‌سازی هیدرودینامیک هر دو هندسه که هندسه ۱ شامل دو سینی و هندسه ۲ شامل نصف سینی است از سیستم آب - هوا استفاده شده است با توجه به اهمیت ناحیه سر کف سینی فاز گاز را فاز پراکنده و فاز مایع را پیوسته در نظرمی گیریم همچنین جریان فاز مایع آشفته و فاز گاز آرام است. شبیه‌سازی‌ها در دبی‌های مختلف گاز و مایع انجام شده است و پارامترهای هیدرولیکی مثل ارتفاع مایع زلال، ارتفاع سر کف و توزیع مایع روی سینی بررسی و با داده‌های آزمایشگاهی سولاری و بل و برخی از روابط تجربی مقایسه شده است.

برای شبیه‌سازی‌های انتقال جرم و حرارت که برای هندسه ۲ انجام شده است از سیستم متانول - پروپانول استفاده شده است همچنین برای محاسبه ضریب انتقال حرارت، رابطه رانز مارشال و ضریب انتقال جرم، رابطه SRS به کار گرفته شده است. بازده مورفری و نقطه‌ای در سینی محاسبه شده است همچنین توزیع غلظت مایع و توزیع دمای مایع در طول سینی نشان داده شده است.

در این تحقیق اثرات غیریکنواختی جریان مانند نواحی ساکن، چرخشی و توزیع نامناسب سرعت در روی سینی بر روی بازده نقطه‌ای، مورفری و توزیع دمای مایع در روی سینی بررسی شده است.

کلمات کلیدی: سینی غربالی - هیدرودینامیک - انتقال جرم - انتقال حرارت - دینامیک سیالات محاسباتی -

تقطیر

فهرست مطالب

۱	فصل اول مقدمه
۲	۱-۱- مقدمه
۲	۲-۱- ضرورت انجام پروژه
۳	۳-۱- اهداف و نوآوری پروژه
۳	۴-۱- ساختار پروژه
۴	فصل دوم مروری بر مفاهیم کلی و روابط استفاده شده
۵	۱-۲- مقدمه
۵	۲-۲- تاریخچه‌ی تقطیر
۶	۳-۲- مزیت‌های عمده‌ی تقطیر
۶	۴-۲- عوامل موثر بر تقطیر
۷	۱-۴-۲- فشار عملیاتی
۷	۲-۴-۲- میزان مایع برگشتی
۷	۳-۴-۲- شرایط خوراک ورودی
۸	۵-۲- برج تقطیر
۸	۱-۵-۲- برج‌های آکنده
۸	۲-۵-۲- برج‌های سینی دار
۱۰	۱-۲-۵-۲- انواع سینی‌ها
۱۰	۱-۱-۲-۵-۲- سینی کلاهی
۱۲	۲-۱-۲-۵-۲- سینی غربالی
۱۳	۳-۱-۲-۵-۲- سینی دریچه‌ای
۱۴	۴-۱-۲-۵-۲- سینی MVG
۱۴	۵-۱-۲-۵-۲- سینی دودکشی

- ۱۵..... ۲-۵-۱-۶- سینی باران زا
- ۱۵..... Vacuum-۲-۱-۷-۲
- ۱۶..... ۲-۵-۱-۸- سینی‌های سانتریفوژ
- ۱۶..... ۲-۵-۳- مشکلات ایجاد شده در برج‌های تقطیر
- ۱۷..... ۲-۵-۳-۱- پدیده ماندگی
- ۱۷..... ۲-۵-۳-۲- پدیده طغیان
- ۱۷..... ۲-۵-۳-۳- پدیده انسداد
- ۱۸..... ۲-۵-۳-۴- پدیده مخروطی شدن
- ۱۸..... ۲-۵-۳-۵- پدیده چکه کردن
- ۱۸..... ۲-۵-۳-۶- پدیده شرشر کردن
- ۱۸..... ۲-۵-۴- نمودار عملیاتی
- ۱۹..... ۲-۶- سینی غربالی
- ۲۰..... ۲-۷-۷- هیدرودینامیک سینی
- ۲۱..... ۲-۷-۱- رژیم‌های جریان در روی سینی
- ۲۱..... ۲-۷-۱-۱- رژیم سر کف
- ۲۲..... ۲-۷-۱-۲- رژیم اسپری
- ۲۲..... ۲-۷-۱-۳- رژیم امولسیون
- ۲۲..... ۲-۷-۲- افت فشار
- ۲۳..... ۲-۷-۱-۱- افت فشار خشک
- ۲۳..... ۲-۷-۲-۲- افت فشار تر
- ۲۴..... ۲-۷-۲-۳- افت فشار کشش سطحی
- ۲۴..... ۲-۷-۳- ارتفاع مایع زلال
- ۲۵..... ۲-۷-۴- ارتفاع سر کف
- ۲۵..... ۲-۷-۵- متوسط جزء حجمی مایع در سر کف
- ۲۶..... ۲-۷-۶- شیب هیدرولیکی
- ۲۶..... ۲-۸- انتقال جرم

۲۶ نظریه رسوخ. ۱-۸-۲
۲۷ نظریه جایگزینی سطح. ۲-۸-۲
۲۸ تئوری ترکیبی فیلمی - نفوذ عمقی و تجدید سطوح اتفاقی. ۳-۸-۲
۲۸ تئوری کشش سطح. ۴-۸-۲
۲۹ تئوری SRS. ۵-۸-۲
۳۰ بازده سینی‌ها. ۹-۲
۳۰ بازده کلی. ۱-۹-۲
۳۰ بازده مورفری. ۲-۹-۲
۳۰ بازده نقطه‌ای. ۳-۹-۲
۳۱ رابطه بین بازده مورفری و نقطه‌ای سینی. ۴-۹-۲
۳۲ روابط تجربی برای بازده. ۱-۴-۹-۲
۳۲ انتقال حرارت. ۵-۹-۲
۳۴ بازده حرارتی. ۶-۹-۲
۳۵ نتیجه‌گیری. ۱۰-۲
۳۵ فصل سوم مروری بر کارهای گذشته
۳۷ مقدمه. ۱-۳
۳۷ کارهای تجربی و مدل‌های ریاضی. ۲-۳
۳۸ مروری بر شبیه‌سازی‌های هیدرودینامیک، انتقال حرارت و انتقال جرم. ۳-۳
۴۳ نتیجه‌گیری. ۴-۳
۴۳ فصل چهارم مدلسازی سیستم با استفاده از دینامیک سیالات محاسباتی و روش حل
۴۵ مقدمه. ۱-۴
۴۵ دینامیک سیالات محاسباتی. ۲-۴
۴۶ مزایا و معایب CFD نسبت به روش‌های آزمایشگاهی. ۱-۲-۴

۴۷ CFD شبیه‌سازی
۴۷ اجزای روش حل عددی
۴۸ روش تفاضل محدود
۴۸ روش حجم محدود
۴۸ روش المان محدود
۴۸ گسسته سازی
۴۹ مراحل مدل‌سازی
۴۹ مدل‌های ارائه شده برای بررسی جریان چند فازی
۵۰ فرضیات مدل‌سازی
۵۱ معادلات حاکم بر جریان سیال
۵۱ معادله پیوستگی
۵۱ معادله‌ی اندازه حرکت
۵۲ معادله بقای انرژی
۵۲ معادله انتقال جرم
۵۳ معادلات کمکی
۵۵ ضریب انتقال حرارت
۵۵ ضریب انتقال جرم
۵۶ نیروهای بین فازی
۵۶ نیروی درگ
۵۶ نیروی شناوری
۵۶ نیروی جرم مجازی
۵۷ نیروی بالابرنده
۵۸ نیروی نفوذ درهمی
۵۸ نیروی اثرات دیواره

۵۹	۱۰-۴- مدل های آشفتهگی
۶۱	۱۱-۴- مشخصات هندسی
۶۲	۱۲-۴- شبکه بندی
۶۳	۱-۱۲-۴- استقلال از شبکه
۶۴	۱۳-۴- شرایط مرزی
۶۶	۱۴-۴- شرایط اولیه
۶۷	۱۵-۴- بررسی اثر گام زمانی
۶۷	۱۶-۴- سخت افزار به کاررفته در شبیه سازی
۶۸	۱۷-۴- نتیجه گیری
۶۸	فصل پنجم نتایج شبیه سازی و تحلیل آن
۷۰	۱-۵- مقدمه
۷۰	۲-۵- نتایج شبیه سازی
۷۰	۱-۲-۵- همگرایی سیستم
۷۰	۱-۱-۲-۵- همگرایی سیستم هندسه ۱
۷۱	۲-۱-۲-۵- همگرایی هندسه ۲
۷۱	۲-۲-۵- نتایج هیدرو دینامیک هندسه ۱
۷۲	۱-۲-۲-۵- توزیع سرعت افقی مایع
۷۳	۲-۲-۲-۵- الگوی جریان مایع روی سینی
۷۵	۳-۲-۲-۵- ارتفاع مایع زلال و ارتفاع سرکف
۷۷	۴-۲-۲-۵- توزیع مایع درون سیستم
۷۹	۳-۲-۵- نتایج هندسه ۲
۷۹	۱-۳-۲-۵- نتایج هیدرو دینامیک
۷۹	۱-۱-۳-۲-۵- ارتفاع سرکف و ارتفاع مایع زلال
۸۱	۲-۱-۳-۲-۵- توزیع سرعت افقی مایع
۸۲	۳-۱-۳-۲-۵- الگوی جریان مایع روی سینی

۸۳ ۴-۱-۳-۲-۵- توزیع مایع درون سینی
۸۴ ۲-۳-۲-۵- نتایج انتقال جرم
۸۵ ۱-۲-۳-۲-۵- توزیع کسر مولی مایع
۸۶ ۲-۲-۳-۲-۵- بازده نقطه‌های
۸۷ ۳-۲-۳-۲-۵- بازده مورفوری
۸۸ ۳-۳-۲-۵- نتایج انتقال حرارت
۹۱ ۳-۵- نتیجه‌گیری
۹۲ فصل ششم نتیجه‌گیری و پیشنهادات
۹۳ ۱-۶- نتیجه‌گیری
۹۴ ۲-۶- پیشنهادات
۹۵ مراجع
۱۰۰ پیوست

فهرست جدول‌ها

عنوان جدول

صفحه

جدول ۱-۲. برخی از ضرایب انتقال حرارت	۳۳
جدول ۱-۴. مشخصات هندسی سینی سولاری و بل	۶۲
جدول ۲-۴. حساسیت ارتفاع مایع زلال نسبت به تعداد گره‌های شبکه‌بندی	۶۴
جدول ۳-۴. مشخصات اصلی سخت‌افزار استفاده‌شده برای شبیه‌ساز	۶۷

فهرست شکل ها

عنوان	صفحه
شکل ۱۰-۲. شماتیکی از برج سینی دار.	۱۰
شکل ۲-۲. سینی کلاهکی.	۱۱
شکل ۳-۲. سینی غربالی.	۱۲
شکل ۴-۲. سینی دریچه‌ای .	۱۳
شکل ۵-۲. نمونه‌ای از دریچه‌های هدایت بخار سینی MVG	۱۵
شکل ۶-۲. سینی دودکشی .	۱۵
شکل ۷-۲. طرحواره‌ای از مکانیزم تماس بخار و مایع در یک سوراخ سینی های Vacuum	۱۶
شکل ۸-۲. نمودار عملیات سینی غربالی	۱۹
شکل ۱-۴. هندسه برج تقطیر: الف) هندسه ۱؛ ب) هندسه ۲	۶۲
شکل ۲-۴. الف) شبکه‌بندی نصف سینی غربالی ب) شبکه‌بندی دو سینی غربالی.	۶۳
شکل ۱-۵. تغییرات ارتفاع مایع زلال با زمان در هندسه ۱.	۷۱
شکل ۲-۵. تغییرات ارتفاع مایع زلال با زمان در هندسه ۲.	۷۱
شکل ۳-۵. پروفایل سرعت افقی مایع برای $QL = 0.0694 \text{ m}^3/\text{s}$ و $Fs = 1/0.15$	۷۲
شکل ۴-۵. پروفایل سرعت افقی مایع برای $QL = 0.178 \text{ m}^3/\text{s}$ و $Fs = 0/8.01$	۷۳
شکل ۵-۵. توزیع سرعت مایع در سینی ۱ در ارتفاعات مختلف از کف سینی.	۷۴
شکل ۶-۵. توزیع سرعت مایع در سینی ۲ در ارتفاعات مختلف از کف سینی.	۷۴
شکل ۷-۵. ارتفاع مایع زلال بر حسب F - فاکتور در دبی ثابت مایع $QL = 0.178 \text{ m}^3/\text{s}$	۷۵
شکل ۸-۵. ارتفاع مایع زلال بر حسب دبی مایع، QL ، در $Fs = 0/462$	۷۶

- شکل ۹-۵. تغییرات ارتفاع سرکف با پارامتر F در دبی ثابت مایع $QL = 0.178 \text{ m}^3/\text{s}$ ۷۷
- شکل ۱۰-۵. کانتورهای کسر حجمی مایع در صفحه، $X=0$ ، در مرکز سینی برای $QL = 0.0694 \text{ m}^3/\text{s}$ ۷۸
- شکل ۱۱-۵. کانتورهای کسر حجمی مایع در دبی ثابت بخار در صفحه، $X=0$ ، در مرکز سینی برای $FS = 1/464$ ۷۹
- شکل ۱۲-۵. تغییرات ارتفاع مایع زلال با F - فاکتور در دبی ثابت $QL = 0.178 \text{ m}^3/\text{s}$ ۸۰
- شکل ۱۳-۵. تغییرات متوسط کسر مولی مایع در سرکف با دبی مایع در F - فاکتور ثابت $QL = 0.178 \text{ m}^3/\text{s}$ ۸۰
- شکل ۱۴-۵. تغییرات ارتفاع سرکف با F - فاکتور در دبی ثابت $QL = 0.178 \text{ m}^3/\text{s}$ ۸۰
- شکل ۱۵-۵. پروفایل سرعت افقی مایع در $QL = 0.178 \text{ m}^3/\text{s}$ و $FS = 0.462$ ۸۱
- شکل ۱۶-۵. بردارهای سرعت در ارتفاعات مختلف از کف سینی در $QL = 0.178 \text{ m}^3/\text{s}$ و $FS = 0.462$ ۸۲
- شکل ۱۷-۵. بردارهای سرعت در ارتفاعات مختلف از کف سینی در $QL = 0.178 \text{ m}^3/\text{s}$ و $FS = 0.801$ ۸۳
- شکل ۱۸-۵. کانتورهای کسر حجمی مایع در $QL = 0.0694 \text{ m}^3/\text{s}$ ۸۴
- شکل ۱۹-۵. منحنی کسر مولی متانول در فاز مایع برای $Xm = 0.279$ ۸۵
- شکل ۲۰-۵. منحنی کسر مولی متانول در فاز مایع برای $Xm = 0.41$ ۸۶
- شکل ۲۱-۵. منحنی کسر مولی متانول در فاز مایع برای $Xm = 0.555$ ۸۶
- شکل ۲۲-۵. منحنی کسر مولی متانول در فاز مایع برای $Xm = 0.771$ ۸۶
- شکل ۲۳-۵. منحنی کسر مولی متانول در فاز مایع بر حسب کسر مولی متوسط مایع ۸۷
- شکل ۲۴-۵. منحنی بازده نقطه‌های در $Xm = 0.279$ ۸۸
- شکل ۲۵-۵. منحنی بازده نقطه‌های در کسر مولی‌های متفاوت در طول سینی ۸۸
- شکل ۲۶-۵. بازده مورفری سینی ۸۹
- شکل ۲۷-۵. بازده مورفری سینی در طول سینی در کسر مولی‌های متفاوت ۸۹
- شکل ۲۸-۵. منحنی توزیع دما در طول سینی برای $Xm = 0.279$ ۹۰
- شکل ۲۹-۵. منحنی توزیع دما در طول سینی برای $Xm = 0.555$ ۹۰
- شکل ۳۰-۵. منحنی توزیع دما در طول سینی برای $Xm = 0.6447$ ۹۰
- شکل ۳۱-۵. منحنی توزیع دما در طول سینی برای $Xm = 0.771$ ۹۱
- شکل ۳۲-۵. منحنی توزیع دما در طول سینی برای کسر مولی‌های متفاوت ۹۱

فهرست علائم

نشانه	علامت
سطح حباب ساز	$A_B(m^2)$
سطح مقطع ورودی مایع	$A_{c1}(m^2)$
سطح مقطع سوراخ‌های سینی	$A_p(m^2)$
سطح مشترک موثر بر واحد حجم	$a_e(m^{-1})$
ضریب درگ	C_D
ضریب نفوذ جزء A در فاز گاز	$D_{AG}(m^2/s)$
ضریب نفوذ جزء A در فاز مایع	$D_{AL}(m^2/s)$
قطر حباب گاز	$d_G(m)$
قطر سوراخ	$d_h(m)$
F-factor	$F_S(m/s) \left(\frac{kg}{m^3} \right)^{0.5}$
شتاب گرانش	$g(m/s^2)$
دبی مولی فاز گاز	$G(Kmol/s)$
ارتفاع مایع زلال	$h_{cl}(m)$
افت فشار خشک	$h_{dt}(m)$
ارتفاع سر کف	$h_f(m)$
افت فشار	$h_\sigma(m)$
افت فشار کل	$h_T(m)$
ضریب انتقال جرم فاز گاز	$K_G(m/s)$
ضریب انتقال جرم فاز مایع	$K_L(m/s)$
ضریب انتقال جرم کلی فاز گاز	$K_{OG}(m/s)$
ضریب انتقال جرم کلی فاز مایع	$K_{OL}(m/s)$
دبی مولی فاز مایع	$L(Kmol/s)$

طول بند	$L_W (m)$
شیب منحنی تعادل	m
وزن مولکولی جزء A	$M_A (kg/kgmol)$
وزن مولکولی جزء B	$M_B (kg/kgmol)$
انتقال اندازه حرکت بین فازی	$M_{GL} (kgm^{-2}s^{-2})$
فشار فاز گاز	$P_G (N/m^2)$
فشار فاز مایع	$P_L (N/m^2)$
دبی حجمی گاز	$Q_G (m^3/s)$
دبی حجمی مایع	$Q_L (m^3/s)$
حرارت منتقل شده بین فاز گاز و مایع	$Q_{LG} (W/m^3)$
متوسط ماندگی گاز در سر کف	$r_G^{average}$
کسر حجمی فاز گاز	r_G
کسر حجمی فاز مایع	r_L
سرعت انتقال جرم بین فازی	$S_{LG} (kg/m^3s)$
زمان	$\theta, t(sec)$
دمای گاز	$T_G (K)$
دمای مایع	$T_L (K)$
سرعت گاز در سوراخ‌های سینی	$U_h (m/s)$
سرعت مایع ورودی	$U_{L,in} (m/s)$
سرعت ظاهری گاز	$V_S, U_{sg} (m/s)$
سرعت متوسط صعود حباب‌ها	$V_R (m/s)$
سرعت لغزش حباب‌ها نسبت به مایع	$V_{slip} (m/s)$
طول بند	$W(m)$
کسر مولی جزء i در فاز مایع	x_i

غلظت متوسط متانول در فاز مایع	x_m
کسر مولی جزء i در فاز گاز	y_i
میزان انحراف انرژی جنبشی آشفستگی	ε
ضریب انتقال حرارت بین فازی	$\beta_{LG}(w/m^2k)$
چگالی مایع	$\rho_L(kg/m^3)$
چگالی	$\rho(kg/m^3)$
چگالی گاز	$\rho_G(kg/m^3)$
لزجت موثر گاز	$\mu_{eff,G}(kg/m s)$
لزجت موثر مایع	$\mu_{eff,L}(kg/m s)$
کشش سطحی	$\sigma(N/m)$

فصل اول

مقدمه